

DAGBOEK van PETER KOLLER over de 2e WERELDOORLOG (door Sjef Driessens Dec. 2012)

Het origineel bevindt zich in het NIOD; Nederlands Instituut voor Oorlog Documentatie te Amsterdam.

Een chronologisch verslag van P. Koller te Maarheeze, betreffende door hem en enkele anderen in zijn omgeving verleende hulp aan onderduikers, is te vinden in het archiefdossier nr. 249-0587 (archieftitel: 'Dossier - Onderduikers - hulpverlening'), stuk a15.

Wat vooraf ging

De 2e oorlog is begonnen met de annexatie in Maart 1938 van Oostenrijk door Hitler Duitsland en de inval in Polen op 1 September 1939. Op 9 April 1940 worden Noorwegen en Denemarken veroverd en 10 Mei komen Nederland, België en Luxemburg aan de beurt. Vanuit de Nederlandse oostgrens vallen de Duitsers Nederland binnen en enkele dagen daarna is het land bezet. Daarna veroveren de Duitsers een gedeelte van Frankrijk en is op 14 Juni Parijs gevallen. Zij zijn ook van plan om Engeland te bezetten met de Slag om Engeland welke op 16 Juli begint; doch dat mislukt.

Nederland was slecht voorbereid op een oorlog tegen de goed geoefende Wehrmacht. Het belangrijkste verdedigingswerk, voor onze streken, was de Peelraam stelling. Langs de kanalen en vaarten in de Peel waren betonnen bunkers gebouwd. Toen het erop aankwam heeft de leiding van het Nederlands leger op 11 Mei besloten zich verder terug te trekken achter de Zuid-Willemsvaart en hadden de Duitsers in de Peel vrij spel. Aan de Zuid-Willemsvaart is nog hevig gevochten door soldaten terwijl de hogere officieren het hazenpad hadden gekozen. Van georganiseerd verzet was geen sprake meer en op 12 Mei verliep de aftocht vanuit Someren en Nederweert via de Pan naar Sterksel.

Familie foto van Koller-Rutten uit 1938

staand: moeder - vader - Peter - Jan

zittend: Jans - Job

DAGBOEK (Uitgeschreven)

12 Mei 1940

Pinksteren. 's morgens komen eenige Hollandsche soldaten binnen. Zij worden van burgerkleding voorzien en ontkomen zodoende aan de moffen. Wij hebben toen wat wapens achter gehouden, 1 geweer, 1 dolk en een bajonet. Die zullen nog wel eens van pas komen.

23 Juni 1942

De eerste onderduiker komt hier in huis. 't Is A v d Molengraft uit Eindhoven. Hij moest gaan werken in Duitsland, in Volklingen. In October 1942 komen enkele Joden hier in de buurt bij Schmitz. In November neemt P v Cranenbroek er 5 over. Schmitz had er toen nog 4. Doordat ze daar wat onvoorzichtig zijn, wordt het daar wat te gevaarlijk en trekken die 4 ook naar v Cranenbroek. Nu kwam het bij v Cranenbroek te vol te zitten en trekken die 4 plm half Dec. weer terug naar Schmitz.

27 Jan. 1943

Valt hier in de buurt een Engelsch vliegtuig en komt er huiszoeking naar piloten. Wij hebben, toen we dat verwachtten, de 5 Joden van P v Cranenbroek hier verstopt en met succes, de moffen vonden ze niet. Na huiszoeking zitten ze weer bij v Cranenbroek binnen terwijl de Duitse wacht geregeld rond loopt, ook bij v Cranenbroek. Als het wrak van het vliegtuig is opgeruimd, verdwijnen de moffen weer en dat geeft verademing. Doordat de Joden bij v Cranenbroek elkaar niet goed verdragen, nemen wij er half Februari 2 van over. Begin Maart wordt bij Schmitz een Jood gearresteerd door 2 Marechausees en vlucht zijn vrouw en kind naar v Cranenbroek midden overdag. Nu wordt het gevaarlijk en brengen we de Joden onder in een hutje in het bosch. P v Cranenbroek blijft voor eten en drinken zorgen. Half April worden ze weer in huis opgenomen.

3 Mei 1943

In verband met de stakingen wordt P Koller 's nachts opgehaald, doch ontsnapt. Doch hij bedenkt zich en loopt weer naar binnen om zich te melden, daar hij anders huiszoeking vreest, wat niet mag in verband met de Joden die in huis zijn. 's Morgens moeten de Joden voorgoed het huis uit. Ze worden weer ondergebracht in het bosch. Alleen een kind van 3 jaar blijft bij v Cranenbroek in huis.

6 Mei 1943

Komt P Koller weer thuis uit het Concentratie kamp in Vught.

8 Mei 1943

Komen 2 nieuwe onderduikende studenten, J v Iersel en F v d Wouw. Plm 14 dagen later krijgen we bezoek van Eerw Pater Verhagen uit Eindhoven, die komt de onderduikers de H Communie brengen. Hij komt daarna plm iedere 14 dagen of 3 weken terug en leest hier ook een keer of 4 de H Mis voor de duikers. Er wordt bij die gelegenheden Biecht gehoord in een slaapkamer. Het vallen van weer een Engelsch vliegtuig is oorzaak dat plm een week na Pinksteren alle onderduikers overhaast moeten vertrekken. Ook de Joden moesten verhuizen, 3 weken lang hebben ze in een ander bosch doorgebracht. De moffen vonden hun eerste schuilplaats en de commandant kreeg ook argwaan omtrent het Joden kind dat bij v Cranenbroek in huis was. Het liep Goddank weer goed af. Nadat de Duitschers weer weg zijn, komen de onderduikers weer hier, uitgezonderd J v Iersel, die heeft intusschen ontdekt dat hij geen onderduiker is. In zijn plaats komt zijn broer Fons, die duikt onder voor de Arbeidsdienst. Ook de jongste zoon des huizes J J Koller moet 13 Juni 1943 onderduiken, zoodat we intusschen met 4 duikers zitten. Pater Verhagen komt nog steeds, af en toe afgewisseld door de Z E Pastoor Verhoeven hier van de Parochie. In October krijgen we nog een duiker. Het is een illegaal werker uit Maarheeze, J Kempeneers, die verraden is door de S.D. Na 14 dagen is hij vertrokken naar Maarheeze waar hij heeft gezeten tot de bevrijding. F v d Wouw komt eind November vrij via valsch P.B. (persoons bewijs)

24 Dec. 1943

Komt weer een nieuwe duiker, student J Altheten uit Tilburg, uit Duitschland ontsnapt. Die avond komt eveneens een Pater Augustein aan om hier op 25 Dec. een plechtige Nachtmis te lezen voor de onderduikers van hier en uit de buurt. Het is de Eerw Pater Teuten uit Nijmegen.

8 Jan 1944

Komt weer een duiker, G Kocken uit Utrecht. Nu hebben we 5 onderduikers. Hiermee zeilen we naar het einde van de oorlog. In April 1944 moet T v Gils onderduiken daar hij wordt gezocht door de S.D. en dan neemt P Koller het werk over om dit samen met G Strik en J v Teul, beiden uit Maarheeze, verder te verzorgen. Hierdoor wordt ik tevens lid van de L.O. Ik zie kans om bijna geheel achter de schermen te blijven, zoodat bijna niemand van mijn werk afweet. In begin Juni komt het lang verwachtte tweede front en komt daarmee de bevrijding in zicht. Het wordt steeds spannender naarmate de geallieerden korterbij komen. Dan komt Dolle Dinsdag. Er begon toen een geweldige terugtocht van de moffen. Wat zag dat leger er slecht uit. Er was weinig over van het machtige moderne leger van 1940. Nu trokken ze met oude karren en gestolen paarden. Er kwamen ook veel

treinontsporingen voor. Eind Augustus werd de spoorbrug te Buggenum gebombardeerd, doch blijktbaar niet voldoende, want begin September reden er weer treinen. Toen hebben wij in de nacht van 4 op 5 Sept. de trein laten ontsporen bij wachtpost 15. In 3 kwartier tijd was de spoorstaaf losgeschroefd en liep de trein uit de rails. Hieraan werkten mede: P Koller, leiding, gewapend met een gm, M F N J Koller, J J Koller, F v Iersel, G Kocken en J Demarteau., allen gewapend met Engelschen sleutels en ijzeren staven. J Demarteau was pas 4 Sept. gedoken, nadat hij een vrachtauto, welke hij bestuurde en die was gevorderd om voor de Duitschers te gaan rijden, had weggestopt. De trein versperde beide sporen, zoodat het verkeer volkomen stil lag. In dezelfde nacht werd tevens in Budel een trein ontspoord waarna een afd. van de S.S. uit Hamont een zestal K.Pers en Burgers uit Budel op beestachtige wijze vermoordde op 5 Sept. Vanaf die dag hebben de meeste boeren hun paarden overdag in het bosch gezet en 's nachts in de weide, bang dat anders de moffen ze zouden meenemen. 20 Sept. kwam hier de bevrijding en daarmee een einde aan het onderduiken en illegaal werk

P Koller post Maarheeze D5 Sterksel

Januari 1946

bijgevoegd 2 kaarten van concentratiekamp Vught

M. Sch. Koller, Petrus A Bl.
 Ledig 8 6
ARCHIEF KAMP VUGHT
 Geb. 5-12-15 zu Stoutenburg
 Woonort Maarheeze
 Angeh. Eltern Maarheeze. Cynsgoed D 5
 Beruf Landbauer
 Entl. 6.5.45
 Eingel. 4-5-43 Prov. Noord Brabant

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
Naam		Voornamen		Benaming	Nummer	Blok	Ontleend aan :																	
Koller		Petrus		Sch	A		KKA																	
Woonplaats		Geboorteplaats		Dag	Maand	Jaar																		
Maarheeze Ouders: Maarheeze Cynsgoed D 5		Stoutenburg		5	Dec	1915	KKA																	
Aantekeningen				Dag	Maand	Jaar																		
Binnengekomen				4	Mei	1943	KKA																	
Vrijgelaten				6	Mei	1943	KKA																	
Sonderaktion							DDD 432																	

Bij het onderzoek in het NIOD is aangetroffen een verslag van mareschausee v. Riel uit Maarheeze. Daarin zien we dat in dezelfde nacht dat Peter Koller en zijn mensen aan de spoorlijn bezig waren, ook een groep uit Maarheeze de rails, verderop richting Weert, heeft losgedraaid.

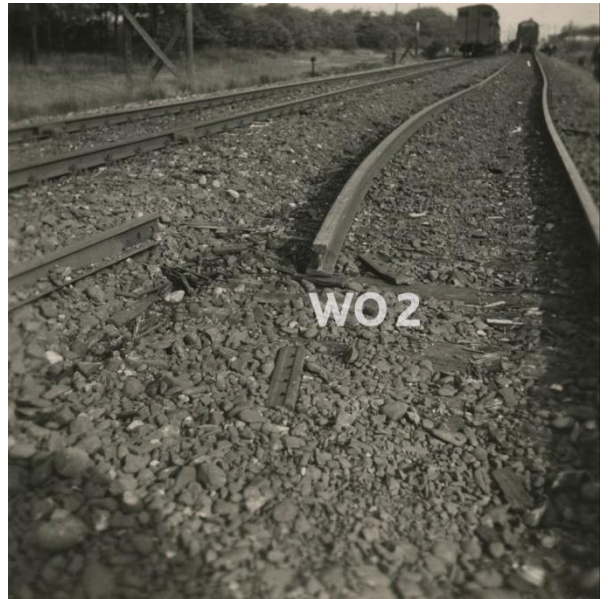
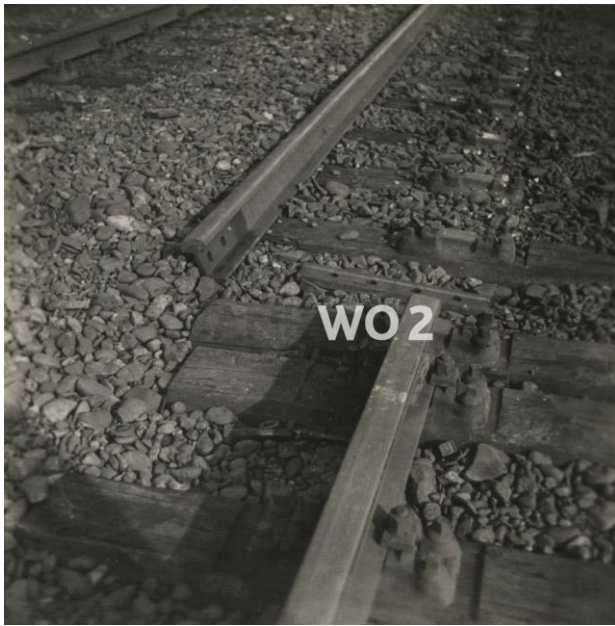
5 Sept 1944 plaats Km. paal 20.5

Ingevolge opdracht van H.N.B. (Hollandsche Nationale Brigade) te Hamont om alles finaal stop te leggen, werd overeengekomen om de lijn te Sterksel en Weert los te draaien.

Te Weert nabij km. paal 22.6 is door van Riel F.M. met Luyendijk J.; Martens H. (beiden mareschausee) en Jan Winters, Wim van Hunsel, Hein Bloem, Rang Bos, Corn Bos, Peer Roosen en Sjang Guns de lijn uitgedraaid welke echter door de machinist van den trein komende uit de richting Weert werd gezien toen deze er al uit lag, hetwelke door hem werd gemeld op het station te Maarheeze. Doch te Sterksel werd de lijn uitgedraaid door Peter Koller met 6 mensen alwaar de melder met zijn trein ontspoorde. Tot op heden staat dezen trein nog buiten spoor.

Via het NIOD komen we in het Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum Overloon waar we een aantal foto's aantreffen van ontsporingen bij Maarheeze. Opname 18-08-1944; foto's gevonden september 1944 bureau Sicherheitspolizei Maastricht.

Na de oorlog komen de verzetstrijders nog samen en hebben een eigen identificatie.

No. 78.
LEGITIMATIE
uitgereikt aan functionarissen der
LANDELIJKE ONDERDUIKERS ORG. (L.O.)
afd. Noord-Brabant Oost
geldig tezamen met het persoonsbewijs.

District no. III

Naam P. Köhler.

Schuilnaam en no. Peter.

Nr. Pers. bew. M I--001090.

Functie in L.O. pl. medewerker.

Functie in mil. dienst _____

Functie in andere il. org. _____

De gewestelijke (pl.v.) leider N.B.O.
Philippo

ORANJE